



## คู่มือปฏิบัติงาน

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรต.)

และ

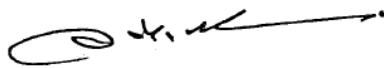
ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)

ส่วนกิจการมวลชน      สำนักกิจการความมั่นคงภายใน  
กรมการปกครอง

## คำนำ

พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีลักษณะพิเศษที่มีพื้นฐานความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ การเมือง ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนาและวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากภูมิภาคอื่นของประเทศ อีกทั้งยังมี ปัญหาด้านความมั่นคงของชาติที่ทุกรัฐบาลให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายและการแก้ไขปัญหา โดยมี เป้าหมายที่จะขจัดอคติ ความหวาดระแวงระหว่างข้าราชการและประชาชนชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธกับ พี่น้องชาวไทยมุสลิมให้หมดไป กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีภารกิจที่สำคัญเกี่ยวกับการรักษา ความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศ มีวิสัยทัศน์ในการมุ่งสร้างความมั่นคงภายในแบบพลเรือน ได้พิจารณาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วเห็นว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ระดับตำบล หมู่บ้าน ที่เหมาะสม คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้หมู่บ้านและชุมชน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง ด้วยตระหนักดีว่ากองกำลังประชาชนที่ผ่าน การฝึกอบรมและจัดตั้งมาจากรายการในพื้นที่ ย่อมรู้ข้อมูล ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ และสภาพปัญหา ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้อย่างลึกซึ้ง สามารถสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐได้เป็นอย่างดี

เอกสารคู่มือนี้จัดทำขึ้นแบ่งเป็น 2 หมวด คือ หมวดที่ 1 เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) และหมวดที่ 2 เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) เพื่อใช้เป็นคู่มือและแนวทางในการปฏิบัติงานของ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ(พรส.) และชุด รักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) รวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ในการประสานการปฏิบัติกับ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารคู่มือนี้จะประโชชน์แก่ผู้ปฏิบัติงาน สามารถตอบสนอง ความต้องการของประชาชนในทุกระดับให้เกิดความสงบสุขที่ยั่งยืนในทุกพื้นที่ได้เป็นอย่างดี



(นายวงศ์ศักดิ์ สวัสดิ์พาณิชย์)

อธิบดีกรมการปกครอง

# สารบัญ

หน้า

## หมวดที่ 1

ภารกิจ/อำนาจหน้าที่ของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.)	
ความเป็นมา	1
คุณสมบัติของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.)	2
บทบาท ภารกิจ และอำนาจหน้าที่	3
แนวทางการประพฤติปฏิบัติของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.)	9
สิทธิประโยชน์ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ	11
ข้อเสนอแนะ	15

## หมวดที่ 2

ภารกิจ/อำนาจหน้าที่ของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)	
ชรบ. คือใคร	16
ที่มาของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)	16
คุณสมบัติของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)	17
หลักเกณฑ์การคัดเลือกราษฎรเป็นชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)	17
โครงสร้างและการจัดหน่วยชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)	18
อำนาจหน้าที่ของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)	18
การสั่งใช้และภารกิจของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)	19
การสนับสนุนของกรมการปกครอง	19
ข้อควรปฏิบัติในการอยู่เวรยามของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)	20
สวัสดิการของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)	20
หลักเกณฑ์และแนวทางการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ	22
ขั้นตอนการขอรับการช่วยเหลือ	23
ข้อเสนอแนะ	24
ภาคผนวก	

## หมวดที่ 1

### ภารกิจ/อำนาจหน้าที่ของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.)

#### ความเป็นมา

ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 กำหนดให้หมู่บ้านใดจะมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจำนวนเท่าใด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อนุมัติตามจำนวนที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ซึ่งบางหมู่บ้านจะมี 1 คนบ้าง 2 คนบ้างไม่เท่ากัน ต่อมาได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2545 ให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาโครงสร้างอัตรากำลังของตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน โดยให้ยกเลิกหรือปรับลดตำแหน่งที่ซ้ำซ้อนหรือเกินความจำเป็น กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) ได้กำหนดแนวทางการปรับลดจำนวนอัตรากำลังให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี และไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 โดยได้ทำการปรับลดจำนวนตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) เหลือหมู่บ้านละ 1 คน ทั่วประเทศ

เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นับตั้งแต่มีการปล้นปืน กองพันทหารพัฒนาที่ 2 (ค่ายปีเหล็ง) อำเภोजะเอยีร์ จังหวัดนราธิวาส ติดตามมาด้วยการก่อความไม่สงบ ไม่ว่าจะเป็นการลอบวางระเบิด การลอบสังหาร การเผาบ้านเรือน สถานที่ราชการ เพื่อสร้างความหวาดกลัว และผลักดันราษฎรให้ออกจากพื้นที่ รวมทั้งการโฆษณาชวนเชื่อ การบิดเบือนข้อมูลเพื่อสร้างความแตกแยก ระหว่างราษฎรไทยพุทธกับมุสลิม ซึ่งมีผลทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเต็มที่ จึงจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรของรัฐในพื้นที่ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นกำลังหลักของฝ่ายปกครองทำหน้าที่ช่วยเหลือประสานการปฏิบัติงานร่วมกับทุกหน่วยไม่ว่าจะเป็นกองกำลังทหาร ตำรวจ และฝ่ายปกครอง และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐบาล ในการร่วมมือแก้ไข ปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยที่เกิดขึ้น จากการประชุมร่วมกันระหว่างกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอบต.) และกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีความเห็นว่าตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญในการทำหน้าที่ช่วยเหลือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เกี่ยวกับการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ความมั่นคงและปลอดภัยของ ตำบล หมู่บ้าน จึงเสนอขอเพิ่มอัตรากำลังผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) ในพื้นที่จังหวัดยะลา นราธิวาส ปัตตานี และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอเทพา จะนะ นาทวี และ อำเภอสบไชย) จากเดิมหมู่บ้านละ 1 คน เพิ่มเป็นหมู่บ้านละ 5 คน ให้ครบเต็มพื้นที่ ภายในปี 2552 ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2550 จำนวน 300 หมู่บ้าน และเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2550 จำนวน 1,750 หมู่บ้าน (ปี 2550 300 หมู่บ้าน ปี 2551 900 หมู่บ้าน และปี 2552 550 หมู่บ้าน)

**คุณสมบัติของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.)**

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457

มาตรา 9 ในหมู่บ้านใด ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรให้มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ก็ให้มีได้ตามจำนวนที่กระทรวงมหาดไทยจะเห็นสมควร

มาตรา 15 ผู้ใหญ่บ้านและกำนันท้องที่ ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกราษฎรซึ่งมีคุณสมบัติ ตาม มาตรา 16 เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ

มาตรา 16 ผู้มีสิทธิจะได้รับเลือกเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ต้องมีคุณสมบัติ ตามมาตรา 12 ยกเว้นคุณสมบัติเป็นเจ้าบ้าน

มาตรา 12 ผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันรับเลือก
- (3) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำและมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านนั้นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปีจนถึงวันเลือกและเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน
- (4) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- (5) ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (6) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ ดิฉกาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา
- (7) ไม่เป็นสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำ พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือของรัฐวิสาหกิจหรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือลูกจ้างของเอกชนซึ่งมีหน้าที่ทำงานประจำ
- (8) ไม่เป็นผู้มีอิทธิพลหรือเสียชื่อในทางพาลหรือทางทุจริต หรือเสื่อมเสียในทางศีลธรรม
- (9) ไม่เป็นผู้เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะทุจริตต่อหน้าที่ และยังไม่พ้นกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก
- (10) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ และยังไม่พ้นกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันพ้นโทษ
- (11) ไม่เป็นผู้เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำผิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยศุลกากร กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน ในฐาน

ความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดที่นายทะเบียนไม่อาจออกใบอนุญาตให้ได้ กฎหมายว่าด้วยที่ดิน ในฐานะความผิดเกี่ยวกับที่สาธารณประโยชน์ กฎหมายว่าด้วยยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง และกฎหมายว่าด้วยการพนัน ในฐานะความผิดเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก

(12) ไม่เป็นผู้เคยถูกให้ออกจากตำแหน่งตามมาตรา 14(6) หรือ (7) และยังไม่พ้นกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันถูกให้ออก

(13) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนและยังไม่พ้นกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก

(14) มีพื้นความรู้ไม่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ หรือที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบไม่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับเว้นแต่ในท้องที่ใดไม่อาจเลือกผู้ที่มีพื้นความรู้ดังกล่าวได้ผู้ว่าราชการจังหวัดโดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อาจประกาศในราชกิจจานุเบกษายกเว้นหรือผ่อนผันได้

(15) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างเสียสิทธิในกรณีที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

(ความในมาตรา 12 ยกเลิกและใช้ความใหม่แทนโดย มาตรา 4 พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542 และให้เพิ่มเติมมาตรา 12(15) โดยมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551)

## บทบาท ภารกิจ และอำนาจหน้าที่

### 1. ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457

#### 1.1 อำนาจหน้าที่ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย

มาตรา 28 ทวิ ฯลฯ บัญญัติว่า ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) ตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน
- 2) ถ้ารู้เห็นหรือทราบเหตุการณอันใดเกิดขึ้นในหมู่บ้าน หรือจะเกิดขึ้นในหมู่บ้านเกี่ยวกับความไม่สงบเรียบร้อย ให้นำความแจ้งต่อผู้ใหญ่บ้าน  
ถ้าเหตุการณ์ตามวรรคหนึ่งเกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นในหมู่บ้านใกล้เคียง ให้นำความแจ้งผู้ใหญ่บ้านท้องที่นั้น และส่งรายงานให้ผู้ใหญ่บ้านของตนทราบ
- 3) ถ้ามีคนจรเข้ามาในหมู่บ้าน และสงสัยว่าไม่ได้มาโดยสุจริต ให้นำตัวส่งผู้ใหญ่บ้าน
- 4) เมื่อมีเหตุร้ายเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ต้องระงับเหตุปราบปราม ติดตามจับผู้ร้ายโดยเต็มกำลัง
- 5) เมื่อตรวจพบหรือตามจับได้สิ่งของใดที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด ให้รับนำส่งผู้ใหญ่บ้าน

6) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ใดได้กระทำความผิดและกำลังจะหลบหนีให้ควบคุมตัวส่งผู้ใหญ่บ้าน

7) ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่บ้านซึ่งสั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย

## 1.2. อำนาจหน้าที่ในฐานะเป็นกรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง

มาตรา 28 ตริ ในหมู่บ้านหนึ่งให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน เป็นประธาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน เป็นกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่ง และกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากผู้ซึ่งราษฎรในหมู่บ้านเลือกเป็นกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ไม่น้อยกว่าสองคนแต่ไม่เกินสิบคน โดยมีหน้าที่ ดังนี้

1) มีหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำและให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ หรือที่นายอำเภอมอบหมาย หรือที่ผู้ใหญ่บ้านร้องขอ

2) ให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และบริหารกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน

## 2. ตามประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน

2.1 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (16) หมายความว่าเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน มีอำนาจจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ฉะนั้น ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) มีอำนาจหน้าที่ที่ตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน เมื่อมีเหตุร้ายเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ต้องระงับเหตุปราบปราม ติดตามจับผู้ร้ายโดยเต็มกำลัง ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 มาตรา 28 ทวิ วรรคสอง (1) และ (4) จึงเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจและเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

2.2 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) มีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญา คือ การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อจะทราบรายละเอียดแห่งความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) และมาตรา 17

2.3 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) มีอำนาจจับกุม ปรามปรามผู้กระทำความผิดอาญา แม้รัฐธรรมนูญจะกำหนดห้ามมิให้จับบุคคลใดเว้นแต่ จะมีหมายหรือคำสั่งศาล แต่เมื่อมีเหตุอื่นในบางกรณี ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) ซึ่งเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ จับกุมผู้กระทำความผิดได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 ได้แก่

- (1) เมื่อบุคคลนั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า ได้แก่ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใด ซึ่งแทบจะไม่มีเวลาสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ
- (2) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่า ผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่น อันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด
- (3) เมื่อมีเหตุที่ออกหมายจับนั้น ตามมาตรา 66 (2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้
- (4) จับผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีประกัน (นายประกันขอให้จับ)

2.4 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) มีอำนาจค้นในที่รโหฐานได้บางกรณี แม้รัฐธรรมนูญ จะห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานเว้นแต่จะมีหมายค้นหรือคำสั่งศาล แต่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) ซึ่งเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เมื่อมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ มีอำนาจค้นในที่รโหฐานได้ ได้แก่

- (1) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียงหรือพฤติการณ์อื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น
- (2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน
- (3) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น
- (4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน
- (5) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับ หรือจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78

การใช้อำนาจตาม (4) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ค้นส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้น รวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรับรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป

## หมายเหตุ

1. ที่รโหฐานหมายความว่าต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่สาธารณสถาน คือ สถานที่ที่ประชาชนไม่มีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ เช่น ร้านค้า เวลาเปิดขายของเป็นสาธารณสถานประชาชนทั่วไปมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปในร้านได้ไม่เป็นที่รโหฐาน แต่เมื่อร้านปิดให้บริการแล้วถ้ามีคนอยู่หลับนอนในร้านก็กลายเป็นเคสสถานตามประมวลกฎหมายอาญาและเป็นที่รโหฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

2. กรณีคันโดยมีหมาย ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรต.) ไม่มีอำนาจเป็นหัวหน้าจัดการตามหมายคัน เนื่องจากตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 97 กำหนดให้เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตั้งแต่ระดับสามขึ้นไป

### 2.5 วิธีการจับกุมผู้กระทำความผิดของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรต.)

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรต.) จะจับบุคคลตามหมายจับหรือจับตามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรต.) ต้องแสดงตัวโดยการบอกชื่อและตำแหน่งให้ผู้ถูกจับทราบ โดยไม่จำเป็นต้องแต่งเครื่องแบบ และต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนี้

(1) ต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับว่า เขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมกัน ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป แต่ถ้าผู้ถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวาง หรือหลบหนี หรือพยายามจะหลบหนี ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรต.) มีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้นเช่น อาจใช้เครื่องพันธนาการใส่กุญแจมือ เพื่อป้องกันการหลบหนีเท่านั้น

(2) ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้าจับตามหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ เช่น ผู้ถูกจับถูกออกหมายจับว่าลักเอาของพาราของผู้อื่นไป ต้องแสดงหมายให้ผู้ถูกจับทราบ และต้องแจ้งรายละเอียด ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเป็นข้อกล่าวหา ว่าเมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2551 ผู้ถูกจับลักเอาของพาราของนายคำไปจำนวน 200 แผ่น ราคา 20,000 บาท เหตุเกิดที่ หมู่บ้าน... ตำบล.... อำเภอ.....

(3) แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่าผู้ถูกจับมีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และผู้ถูกจับมีสิทธิพบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ

(4) ต้องทำบันทึกการจับกุม โดยการระบุสถานที่ที่ทำการจับกุม วัน เดือน ปี เวลา เหตุการณ์ต่างๆ ขณะจับกุมหรือพฤติการณ์แห่งการจับกุม ชื่อผู้ถูกจับกุม ของกลางและสิ่งของต่างๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐาน และผู้จับลงชื่อไว้เป็น หลักฐาน เมื่อนำตัวผู้ถูกจับไปที่ทำการพนักงานสอบสวนแล้ว ให้มอบบันทึกการจับกุมให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่รับตัวผู้ถูกจับไว้ควรถ่ายสำเนาบันทึกการจับกุมเก็บไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งหมายเหตุว่าบันทึกการจับกุมนี้ ลงบันทึก ปจว.วัน เดือน ปี เวลา และลำดับที่เท่าไรของ บันทึก ปจว. ของวันนั้น

## 2.6 การตรวจค้นบุคคลในสาธารณสถาน

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) มีอำนาจค้นตัวบุคคลในที่สาธารณสถาน แต่ต้องเป็นกรณีมีเหตุอันควรสงสัย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 93 คือ มีเหตุอันควรสงสัยว่า

- (1) บุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด
- (2) บุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครอง ซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด
- (3) บุคคลนั้นมีสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิดไว้ในความครอบครอง

## 2.7 การใช้อาวุธปืนและการพาอาวุธปืนติดตัว

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 มาตรา 28 จัตวา กำหนดว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) มีอำนาจใช้อาวุธปืนของทางราชการปฏิบัติหน้าที่ได้ และในการปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) พาอาวุธปืนติดตัวไปในหมู่บ้าน ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ได้ตามพระราชบัญญัติ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง สิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาตรา 8 ทวิ ฉะนั้น ระหว่างปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) สามารถพาอาวุธปืนติดตัวไปในหมู่บ้านของตนเองได้ แต่ต้องเป็นปืนของทางราชการ หรือปืนของตนเองที่นายทะเบียนอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน จะพาติดตัวออกนอกพื้นที่หมู่บ้านของตนเองไม่ได้ เนื่องจากอำนาจหน้าที่ของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) จำกัดอยู่เฉพาะในหมู่บ้านของตนเองเท่านั้น หากนำอาวุธปืนติดตัวเข้าไปในเขตหมู่บ้านอื่นจะมีความผิดตามกฎหมาย

## 2.8 เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) กฎหมายกำหนดให้เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน จึงถือเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา แต่เรื่องเจ้าพนักงานประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้อธิบายเอาไว้ จึงต้องนำแนวคำวินิจฉัยจากคำพิพากษาศาลฎีกาประกอบ ซึ่งเมื่อผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายแล้ว ย่อมได้รับความคุ้มครอง และลงโทษความเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายเอาไว้ ดังนี้

(1) เจ้าพนักงานทั่วไป หมายความว่า บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการ โดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดิน เช่น ข้าราชการที่ได้รับแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน และอาจแต่งตั้งให้มีตำแหน่งและหน้าที่ชั่วคราว เช่น แต่งตั้งให้มีหน้าที่ตรวจรับงานจ้างของหน่วยงานราชการ

(2) เจ้าพนักงานที่มีตำแหน่งหน้าที่ตามอำนาจแห่งกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นพิเศษ เช่น พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่

(3) ผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมายในการปฏิบัติการตามหน้าที่ อาจมีกฎหมายบัญญัติให้เจ้าพนักงานตามกฎหมายที่ปฏิบัติการตามหน้าที่ ให้มีผู้ช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ได้ เช่น สารวัตร

กำนันเป็นผู้ช่วยกำนัน ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ สารวัตรกำนันถือเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาในตัวเอง แต่ผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตามที่เจ้าพนักงานผู้ที่หน้าที่โดยตรงตามกฎหมายขอให้ช่วยเหลือ เช่น ในการการดูแลความสงบเรียบร้อยในการชุมนุมประเพณีที่รัฐบาล พนักงานตำรวจขอให้ทหารเป็นผู้ช่วยเหลือ เจ้าพนักงานได้ และให้ถือว่าทหารเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา หรือตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 82 กำหนดให้ผู้จัดการตามหมายจับ จะขอความช่วยเหลือจากบุคคลใกล้เคียงเพื่อจัดการตามหมายนั้น ผู้เข้ามาช่วยข้อมเป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา

### **ผลของการเป็นเจ้าพนักงาน กฎหมายคุ้มครองและลงโทษ คือ**

ก. ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา ตั้งแต่ มาตรา 136 ถึงมาตรา 146 กล่าวคือ ความผิดที่บุคคลอื่นกระทำต่อเจ้าพนักงาน เช่น ดูหมิ่นเจ้าพนักงาน ตามมาตรา 136 แจ้งข้อความอันเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงาน มาตรา 137 และผู้กระทำอาจได้รับโทษหนักขึ้น เช่น ทำร้ายร่างกายเจ้าพนักงาน ฆ่าเจ้าพนักงานเพราะกระทำการตามหน้าที่ ตามมาตรา 296 มาตรา 298 มาตรา 289

ข. ความผิดที่เจ้าพนักงานกระทำผิดเอง ซึ่งอาจกระทำผิดต่อตำแหน่ง หรือกระทำผิดต่อหน้าที่ราชการ ที่ตนมีหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติตามหน้าที่นั้นๆ เช่น เจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์ ตามมาตรา 147 หรือ เป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่งอันเป็นการมิชอบเพื่อช่วยบุคคลหนึ่งบุคคลใดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลง ตามมาตรา 200

### **3. ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการปฏิบัติงานประเพณีประเพณีพิธีพืพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530**

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 กำหนดให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ดำรงตำแหน่งกรรมการหมู่บ้าน ทำให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับฐานะคณะกรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง ซึ่งมีหน้าที่ประการหนึ่ง คือ ประเพณีประเพณีพิธีพืพาทตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการปฏิบัติงานประเพณีประเพณีพิธีพืพาทของคณะกรรมการหมู่บ้านได้ ในกรณีต่อไปนี้

- 3.1 เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับความแ่งหรือความอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้
- 3.2 คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงให้คณะกรรมการหมู่บ้านประเพณีประเพณีพิธีพืพาทและ
- 3.3 ข้อพิพาทดังกล่าวเกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้าน นั้น

### **4. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการช่วยเหลือเจ้าพนักงานของหน่วยกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน พ.ศ. 2551**

- 4.1 เป็นผู้บังคับหมู่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)
  - 4.2 มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชา ควบคุม กำกับดูแลและให้การสนับสนุนการปฏิบัติงาน
- ชรบ. ตามนโยบายของทางราชการ กองพัน ชรบ. กองร้อย ชรบ. และหมวด ชรบ.

## 5. ปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาลและของกระทรวงมหาดไทย

- 5.1 ด้านการข่าวและความมั่นคง
- 5.2 ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 5.3 ด้านการแก้ไขปัญหาเสพติด
- 5.4 ด้านการจัดระเบียบสังคม
- 5.5 ด้านการพัฒนาต่าง ๆ ของหมู่บ้าน
- 5.6 ด้านการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น อุทกภัย วาตภัย โคลนถล่ม ฯลฯ

### แนวทางการประพฤติปฏิบัติของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.)

เมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) แล้ว จะมีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีเครื่องแบบ มีสิทธิ สวัสดิการ และมีวินัยเสมือนข้าราชการพลเรือน ดังนั้นในฐานะเป็นตัวแทนของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) จึงต้องวางตน ปฏิบัติงานให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน ดังนี้

#### 1. การประพฤติต่อตนเอง

- 1.1 เป็นผู้ที่มีศีลธรรมอันดี และประพฤติให้เหมาะสม เช่น

- นำคำสอนทางศาสนาที่ตนนับถือ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ

- ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับการเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ด้วยการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ

- ดำรงตนเป็นคนดี มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีหลักการ มีคุณธรรมเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้ที่มาติดต่อหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

- 1.2 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ และไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เช่น

- ปฏิบัติหน้าที่อย่างสุจริต ตรงไปตรงมา ไม่มุงหวังหรือแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้จากการปฏิบัติงาน ไม่ว่าด้วยการเรียกร้อง แสวงหาทำที่หรือกิริยาอาการอื่นใด

- ใช้วิชาความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบได้อย่างถูกต้องเหมาะสมมีเหตุผล และเกิดประโยชน์สูงสุด

1.3 มีทัศนคติที่ดีและพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ และทักษะในการทำงานเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลยิ่งขึ้น เช่น

- มีความเข้าใจ มีความรู้ลึกซึ้งที่ดีและความภูมิใจในตำแหน่งหน้าที่ว่าเป็นหน้าที่ที่มีเกียรติและมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ และความเจริญรุ่งเรืองของชาติ

- ปฏิบัติตนและพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ยึดมั่นอยู่ในคุณงามความดี ความถูกต้อง และความชอบธรรม

- พัฒนาตนให้เป็นผู้มีความสามารถ และความชำนาญในการปฏิบัติงาน มีความคิดที่ทันสมัยและรู้จักปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ

## 2. การประพฤติต่อหน่วยงาน

2.1 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต เสมอภาค และปราศจากอคติ เช่น

- การปฏิบัติหน้าที่จะต้องกระทำอย่างถูกต้องบนพื้นฐานของความสุจริต ไม่พยายามหลีกเลี่ยงหรือแสวงหาช่องโหว่ของกฎหมาย ระเบียบ เพื่อกระทำในสิ่งไม่ถูกต้อง

- ไม่เลือกปฏิบัติโดยอาศัยความรัก ชอบ ชัง โกรธ กลัว โลก และหลงเป็นเหตุ

2.2 ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ รอบคอบ รวดเร็ว ขยันหมั่นเพียร ถูกต้อง สมเหตุสมผล โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการและประชาชนเป็นสำคัญ เช่น

- ทำงานในหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบและทุ่มเทสติปัญญา ความรู้ ความคิดที่มีอยู่ให้กับงานอย่างเต็มที่

- ทำงานในหน้าที่ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน รวดเร็ว ด้วยวิจรรณญาณที่ดี

- ทำงานในหน้าที่โดยมีจิตสำนึกและหลักการในการรักษาประโยชน์ของทางราชการ และเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

2.3 ประพฤติตนเป็นผู้ตรงต่อเวลา และใช้เวลาราชการให้เป็นประโยชน์ต่อทางราชการอย่างเต็มที่ เช่น

- เป็นคนตรงต่อเวลา รักษาเวลา และอุทิศเวลาในการปฏิบัติหน้าที่อย่างสมอดันเสมอปลาย

- ให้ความสำคัญและรักษาวล่านัดหมายโดยเมื่อนัดหมายว่าจะกระทำการสิ่งใดแล้วก็พยายามทำตามเวลาที่นัดหมายไว้นั้นให้ได้

2.4 ดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สินของทางราชการอย่างประหยัดคุ้มค่าโดยระมัดระวังมิให้เสียหายหรือสิ้นเปลือง เสียงวิญญูชนจะพึงปฏิบัติต่อทรัพย์สินของตนเอง

## 3. การประพฤติต่อผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน

3.1 มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน การให้ความร่วมมือช่วยเหลือกลุ่มงานของตนเอง ทั้งในด้านการให้ความคิดเห็น การช่วยทำงาน และการแก้ปัญหาร่วมกัน รวมทั้งการเสนอแนะในสิ่งที่เห็นว่าจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนางานในความรับผิดชอบด้วย เช่น

- ให้ความร่วมมือ ร่วมใจ รักใคร่ ประองคอง และช่วยกันปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จร่วมกัน

- เมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงานก็ร่วมกันคิดร่วมกันเผชิญและร่วมกันแก้ไขโดยไม่หลีกเลี่ยงบ่ายเบี่ยง หรือเกี่ยงงอนกัน

3.2 ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทางที่ชอบ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความสามัคคี ร่วมแรง  
ร่วมใจในบรรดาผู้ร่วมงานในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม เช่น

- ให้ความอนุเคราะห์และหยิบยื่นความช่วยเหลือแก่ผู้ปฏิบัติงานที่ต้องการสนับสนุนด้วยความเต็มใจ
- เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อประสานสัมพันธ์ และสร้างสรรค์ความรักความสามัคคีภายในหน่วยงาน
- พนีกำลังร่วมกันปฏิบัติหน้าที่การทำงานเพื่อประโยชน์ของประเทศไทยและประชาชนอย่างแท้จริง

3.3 ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานตลอดจนผู้เกี่ยวข้องด้วยความสุภาพ มีน้ำใจ และมีมนุษยสัมพันธ์ เช่น

- แสดงออกด้วยกิริยาที่สุภาพเรียบร้อยอยู่เสมอต่อเพื่อนร่วมงานและผู้มาติดต่อเกี่ยวข้อง
- มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นในเรื่องซึ่งอยู่ในวิสัยที่ช่วยได้โดยไม่ล้งเลห์หรือต้องรอให้ร้องขอ
- มีความจริงใจและยินดีที่จะคบหาสมาคมกับบุคคลอื่นได้อย่างสนิทสนมกลมเกลียว

#### 4. การประพฤติต่อประชาชนและสังคม

4.1 จริงใจ ตรงไปตรงมา มีความรับผิดชอบไม่ปิดหรือโยนความผิดให้แก่ผู้อื่น

4.2 รักษาความสัตย์สุจริต ไม่รับปากเพียงให้พ้นตัว โดยไม่สนใจว่าจะทำได้ตามที่รับปากหรือไม่อันจะทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือ

4.3 วางตนเป็นผู้มีเหตุผล และมีมนุษยสัมพันธ์ ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์

สิทธิประโยชน์ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ

1. เงินตอบแทนตำแหน่ง (มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2552)

ลำดับ ที่	ตำแหน่ง	เริ่มใช้ 1 เมษายน 2549 - 30 กันยายน 2552	เริ่มใช้ปีงบประมาณ พ.ศ.2553	เริ่มใช้ปีงบประมาณ พ.ศ.2554
1	กำนัน	5,000	7,500	10,000
2	ผู้ใหญ่บ้าน	4,000	6,000	8,000
3	แพทย์ประจำตำบล/ สารวัตรกำนัน/ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง/ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ	2,500	3,750	5,000

## 2. เงินตอบแทนพิเศษรายเดือน

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ มีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทนพิเศษรายเดือน ซึ่งปฏิบัติงานประจำในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา เดือนละ 2,500 บาท (มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2551)

## 3. เงินเพิ่มพิเศษค่าภาษาใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ในเขตจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และจังหวัดสตูล ที่สามารถพูดและใช้ภาษาไทยและภาษาอาหรับได้ดีทั้งสองภาษา จะได้รับเงินเพิ่มพิเศษคนละ 50 บาทต่อเดือนตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ (มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2523)

## 4. เงินตอบแทนกรณีเสียชีวิต

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนและเงินอื่นๆ

4.1 ได้รับเงินตอบแทนตำแหน่งเดือนที่เสียชีวิตทั้งเดือน

4.2 รับเงินอีก 3 เท่าของเงินตอบแทนตำแหน่งเดือนสุดท้าย

## 5. เงินช่วยเหลือการศึกษาของบุตร

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ จะได้รับเงินช่วยเหลือการศึกษาของบุตร สำหรับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย คนที่ 1 ถึง คนที่ 3 ไม่สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ (ม.6) และสายอาชีพ (ปวช.) โดยอนุโลมตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร พ.ศ. 2523

## 6. สวัสดิการช่วยเหลือในการรักษาพยาบาล

สิทธิพิเศษค่ารักษาพยาบาล (ค่าห้องพิเศษและค่าอาหาร ส่วนลด 50%) ตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วยการช่วยเหลือในการรักษาพยาบาล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2550

## 7. เครื่องราชอิสริยาภรณ์

เป็นเครื่องหมายแห่งเกียรติยศซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงพระราชทานแก่ผู้กระทำความดีความชอบเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่อาจได้รับการพิจารณาขอพระราชทาน โดยเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เริ่มต้นขอ ร.ง.ม. เลื่อนได้สูงสุดถึง ร.ท.ช. ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ฯ พ.ศ. 2536 โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

7.1 เริ่มต้นขอพระราชทานตามตำแหน่ง (ร.ง.ม.)

7.2 ขอพระราชทานเลื่อนชั้นตรงตามลำดับชั้นตรา โดยมีการเว้นระยะเวลา ดังนี้

- ต้องดำรงตำแหน่งแพทย์ สารวัตร ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาตำบล ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง หรือหลายตำแหน่ง ติดต่อกันมาไม่น้อยกว่า 3 ปีบริบูรณ์ หรือได้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง หรือหลายตำแหน่งมาแล้วรวมกันไม่น้อยกว่า 5 ปีบริบูรณ์

## 8. รางวัลก่านัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ

ผู้มีสิทธิได้รับรางวัลตามระเบียบว่าด้วยการพิจารณารางวัล ก่านัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ พ.ศ. 2546 ดังนี้

- 1) ไม่อยู่ระหว่างถูกสอบสวน
- 2) ดำรงตำแหน่งก่านัน ให้พิจารณาดำรงตำแหน่งก่านัน
- 3) ก่านันได้รับรางวัลใดให้สารวัตรก่านันได้รับด้วย
- 4) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ให้พิจารณารวมกัน
- 5) ดำรงตำแหน่งครบรอบปีงบประมาณ
- 6) ไม่อยู่ระหว่างถูกสอบสวน

## 9. การยกย่องเชิดชูเกียรติ

รางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการยกย่องเชิดชูเกียรติก่านัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ พ.ศ. 2550

ก่านัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่อันเป็นประโยชน์อย่างมากแก่ราชการ เสี่ยงอันตรายต่อชีวิต ด้วยความเสียสละ จะได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีสิทธิได้รับประดับเข็มเครื่องหมาย และประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติจากกระทรวงมหาดไทย

## 10. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยบำเหน็จความชอบสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2550

### 10.1 กรณีปฏิบัติราชการในพื้นที่

- 1) เป็นผู้มีความดีเด่น ตลอดระยะเวลาการขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์จากปกติ ไม่เกิน 2 ปี
- 2) มีสิทธิขอพระราชทานเหรียญชายแดน

### 10.2 กรณีเสียชีวิต หรือทุพพลภาพ

- 1) ขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์กรณีพิเศษสูงขึ้นได้อีกไม่เกิน 2 ชั้น
- 2) มีสิทธิได้รับการพิจารณาบรรจุทายาทเข้ารับราชการ

## 11. การฌาปนกิจสงเคราะห์จากมูลนิธิก่านัน ผู้ใหญ่บ้าน (ณ.ก.น.)

ตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการฌาปนกิจสงเคราะห์ก่านัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ พ.ศ. 2548

11.1 ก่านัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ และคู่สมรส สมัยเป็นสมาชิก ณ.ก.น. ได้โดยชำระค่าสมัคร 10 บาท สมัยที่ได้ ฌาปนกิจศพที่ผู้สมัครมีภูมิลำเนา แม้จะพ้นจากตำแหน่ง ก่านัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ไปแล้ว สมาชิกภาพของสมาชิก ณ.ก.น. ยังคงมีอยู่ตลอดไป (ถ้าสมาชิกไม่ขาดส่งเบี้ยค่าทำศพติดต่อกัน 3 เดือน หรือได้ลาออกจากสมาชิกเสียก่อน)

11.2 ชำระเงินสงเคราะห์เมื่อสมาชิกคนอื่นเสียชีวิตศพละ 1 บาท

11.3 ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 22,000 คน (กรณีเสียชีวิตจะได้เงินฌาปนกิจสงเคราะห์ประมาณ 22,000 บาท)

## 12. เงินสงเคราะห์จากมูลนิธิก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน

วัตถุประสงค์ ช่วยเหลือ สงเคราะห์ ก้านัน ผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่  
หลักเกณฑ์การจ่ายเงินขึ้นอยู่กับมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารมูลนิธิฯ ดังนี้

12.1 เสียชีวิตเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ไม่เกินรายละเอียด 10,000 บาท บาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ไม่เกินรายละเอียด 5,000 บาท ทุพพลภาพไม่เกินรายละเอียด 5,000 บาท

12.2 ประสบสาธารณภัยรายละเอียดไม่เกิน 3,000 บาท

12.3 ให้ทุนด้านการศึกษาแก่บุตร ตั้งแต่ชั้น ป.1 - ปวส. หรือเทียบเท่าที่มีผลการเรียนดี แต่ขาดทุนทรัพย์

12.4 กรณีอื่นตามที่คณะกรรมการบริหารมูลนิธิฯ พิจารณา

## 13. ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย พ.ศ. 2546

13.1 กรณีเสียชีวิต เป็นหัวหน้าครอบครัวได้รับเงินช่วยเหลือ 50,000 บาท เป็นสมาชิกได้รับเงินช่วยเหลือ 25,000 บาท (เหตุเกิดตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2551 เป็นต้นไป)

13.2 กรณีทุพพลภาพ ได้รับการช่วยเหลือเบื้องต้น 10,000 บาท รายเดือน ๆ ละ 2,000 บาท ไม่เกิน 2 ปี

13.3 กรณีบาดเจ็บสาหัส ได้รับการช่วยเหลือ 3,000 บาท บาดเจ็บได้รับการช่วยเหลือ 2,000 บาท

## 14. เงินช่วยเหลือเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือราชการ

ก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ประสบภัยขณะปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือราชการจะได้รับความช่วยเหลือ ตามพระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัย เนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. 2543 ตามโครงการเยียวยา ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2548 และวันที่ 6 กันยายน 2548 ดังนี้

### 14.1 สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

1) กรณีเสียชีวิต	ได้รับเงินช่วยเหลือ	500,000 บาท
2) กรณีทุพพลภาพ	ได้รับเงินช่วยเหลือ	500,000 บาท
3) กรณีบาดเจ็บสาหัส	ได้รับเงินช่วยเหลือ	50,000 บาท
4) กรณีบาดเจ็บ	ได้รับเงินช่วยเหลือ	30,000 บาท
5) กรณีบาดเจ็บเล็กน้อย	ได้รับเงินช่วยเหลือ	10,000 บาท

### 14.2 กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

#### 14.2.1 เงินฟื้นฟูสมรรถภาพ

1) กรณีทุพพลภาพ ได้รับเงินฟื้นฟูสมรรถภาพ 200,000 บาท เงินยังชีพเดือนละ 1,000 - 3,000 บาท (ตามระดับความพิการ)

2) กรณีบาดเจ็บสาหัส ได้รับเงินฟื้นฟูสมรรถภาพ 200,000 บาท

#### 14.2.2 ค่ายังชีพรายเดือนช่วยเหลือบุตร

##### 1) กรณีเสียชีวิต/ทุพพลภาพ บาดเจ็บสาหัส/บาดเจ็บ

- บุตรอยู่ชั้นอนุบาล/ประถมศึกษา ได้รับเบี้ยยังชีพ 1,000 บาท/เดือน
- บุตรอยู่ชั้นมัธยมศึกษา/กศน. ได้รับเบี้ยยังชีพ 1,500 บาท/เดือน
- บุตรอยู่ชั้นอุดมศึกษา ได้รับเบี้ยยังชีพ 2,500 บาท/เดือน

#### 14.3 กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานพื้นที่เขตการศึกษา)

##### 14.3.1 ให้ความช่วยเหลือเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบ กรณีเสียชีวิต

- |                      |                                     |
|----------------------|-------------------------------------|
| 1) เด็กเล็ก/กศน.     | ได้รับการช่วยเหลือ 5,000 บาท/คน/ปี  |
| 2) อนุบาล/ประถมศึกษา | ได้รับการช่วยเหลือ 6,000 บาท/คน/ปี  |
| 3) มัธยมศึกษา        | ได้รับการช่วยเหลือ 10,000 บาท/คน/ปี |
| 4) อุดมศึกษา         | ได้รับการช่วยเหลือ 20,000 บาท/คน/ปี |

#### 15. ส่วนลดค่าโดยสารรถไฟ

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ได้รับส่วนลดค่าโดยสารรถไฟ ครึ่งราคาทุกชั้น โดยนำบัตรประจำตัวที่ทางราชการออกให้และหนังสือรับรอง ใช้แสดงต่อเจ้าหน้าที่จำหน่ายตั๋ว

#### ข้อเสนอแนะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) มีบทบาท อำนาจ หน้าที่ มากมาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับกฎหมายระเบียบต่าง ๆ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ที่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) จะต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ให้เข้าใจถ่องแท้ สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน ขณะเดียวกันจะต้องตั้งใจปฏิบัติงานในหน้าที่ให้เรียบร้อย รู้จักวางตน ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน ให้สมกับเป็นบุคลากรของกรมการปกครอง

## หมวดที่ 2

### ภารกิจ/อำนาจหน้าที่ของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)

#### ชรบ. คือใคร

ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน หรือเรียกโดยย่อว่า “ชรบ.” คือ หน่วยกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วยราษฎรอาสาสมัครในพื้นที่ ที่ผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) และได้รับการแต่งตั้งจากนายอำเภอให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน และมีฐานะเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งกรมการปกครองได้จัดฝึกอบรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) และราษฎรที่สมัครใจในหมู่บ้าน จำนวนหมู่บ้านละ 30 คน จัดตั้งเป็นกองกำลังประชาชนในรูปแบบของราษฎรชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ครอบคลุมเต็มพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ เทพา นาทวีและอำเภอสะบ้าย้อย) เพื่อให้ราษฎรได้ร่วมกันปกป้อง คุ้มครองชีวิตและทรัพย์สิน ป้องกัน ต่อต้านการก่อความไม่สงบและรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านของตนเอง ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภารกิจของภาครัฐที่ไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง

#### ที่มาของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)

##### 1. พระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. 2522

มาตรา 16 ในหมู่บ้าน ให้มีคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือปฏิบัติการกิจของคณะกรรมการกลางในแต่ละสาขางานตามที่ได้รับมอบ คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ จะมีกี่คณะ แล้วแต่คณะกรรมการกลางจะพิจารณาเห็นสมควรโดยปกติควรมีคณะกรรมการพัฒนา คณะกรรมการปกครอง คณะกรรมการป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย คณะกรรมการการคลัง คณะกรรมการสาธารณสุข คณะกรรมการการศึกษาและวัฒนธรรม คณะกรรมการสวัสดิการและสังคม หรือคณะกรรมการอื่น ๆ ที่คณะกรรมการกลางพิจารณาเห็นว่าจำเป็น

มาตรา 18 (3) คณะกรรมการป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อยมีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดหน่วยกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน รวมทั้งจัดกำลังป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

##### 2. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการช่วยเหลือเจ้าพนักงานของหน่วยกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน พ.ศ. 2551

ข้อ 3. “หน่วยกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน” หมายความว่า หน่วยกำลังคุ้มครอง และรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง และให้หมายความรวมถึง ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านตามระเบียบนี้

“ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน” หมายความว่าถึงราษฎรอาสาสมัครในพื้นที่ที่ผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากนายอำเภอให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยหมู่บ้านและให้เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่เรียกโดยย่อว่า “ชรบ.”

#### คุณสมบัติของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)

คุณสมบัติของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) อย่างน้อยต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1. มีสัญชาติไทย
2. มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสามารถเข้ารับการฝึกอบรมได้
3. มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในหมู่บ้านนั้นไม่น้อยกว่าสามเดือน
4. เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. เป็นผู้มีความประพฤติดี

#### ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตร ชรบ. ต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้

1. ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ วิกฤจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบอันเป็นอุปสรรคต่อการฝึกอบรม
2. ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ
3. ไม่เป็นพระภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

#### หลักเกณฑ์การคัดเลือกราษฎรเป็นชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)

1. กรณีเป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ให้อำเภอพิจารณาจัดตั้งคณะกรรมการฯ ประกอบด้วย นายอำเภอ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทางศาสนา คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อพป. ร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายตำรวจและฝ่ายทหาร เพื่อทำหน้าที่คัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน จำนวน 30 คน ต่อ 1 หมู่บ้าน ทั้งนี้ ให้พิจารณาจากรายชื่อในชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ซึ่งได้จัดตั้งไว้ก่อนแล้ว โดยคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีคุณสมบัติในด้านความเข้มแข็ง ความเสียสละ มีพัฒนาการทางยุทธวิธี มีจิตความสามารถ และมีจิตใจรุกรบพร้อมที่จะทำการต่อสู้กับฝ่ายตรงข้าม ไม่มีประวัติเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและผู้มีอิทธิพล แล้วนำมาฝึกอบรมและจัดตั้งเป็นราษฎรชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) เพื่อจะสนับสนุนการปฏิบัติการเชิงรุก และสามารถป้องกันรักษาความสงบเรียบร้อยได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมทั้งให้หน่วยจัดฝึกอบรม อำเภอ จัดทำประวัติผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เก็บไว้เป็นหลักฐาน

2. กรณีหมู่บ้านปกติ ให้อำเภอพิจารณาจัดตั้งคณะกรรมการ ฯ ประกอบด้วย นายอำเภอ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทางศาสนา คณะกรรมการหมู่บ้าน ฯ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายตำรวจและฝ่ายทหาร เพื่อทำหน้าที่

คัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ จำนวน 30 คน ต่อ 1 หมู่บ้าน โดยมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับหมู่บ้าน อฟป. พร้อมทั้งให้หน่วยจัดฝึกอบรม อำเภอ จัดทำประวัติผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เก็บไว้เป็นหลักฐาน

### โครงสร้างและการจัดหน่วยชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)

1. ในอำเภอหนึ่งให้มีกองพันหน่วยรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน โดยมีนายอำเภอเป็นผู้บังคับกองพันหน่วยรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน และมีปลัดอำเภอ นายตำรวจชั้นสัญญาบัตร และข้าราชการในพื้นที่ตามที่นายอำเภอแต่งตั้งเป็นรองผู้บังคับกองพันหน่วยรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านฝ่ายยุทธการและการข่าว ฝ่ายกิจการมวลชน ฝ่ายกำลังพลและสังกัดบำรุง และฝ่ายสื่อสารและงบประมาณ

2. ในตำบลหนึ่งให้มีกองร้อย ชรบ. โดยมีปลัดอำเภอประจำตำบลเป็นผู้บังคับกองร้อย ชรบ. และมีข้าราชการอื่นตามที่นายอำเภอแต่งตั้ง เป็นรองผู้บังคับกองร้อย ชรบ. ฝ่ายยุทธการและการข่าว ฝ่ายกิจการมวลชน ฝ่ายกำลังพลและสังกัดบำรุง และฝ่ายสื่อสารและงบประมาณ โดยให้กำนันในตำบลนั้นเป็นผู้ช่วยผู้บังคับกองร้อย ชรบ.

3. ในหมู่บ้านหนึ่ง ให้มีหมวด ชรบ. โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมวด ชรบ. ทหาร ตำรวจ หรือสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน จำนวนสองคนเป็นเจ้าหน้าที่โครง ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้บังคับหมวด ชรบ.

ในหมวด ชรบ. ให้แบ่งการปกครองบังคับบัญชาออกเป็นอย่างน้อยสองหมู่ เรียกว่า “หมู่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านที่ 1 หมู่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านที่ 2 และหมู่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านที่..... ตามลำดับต่อไป” โดยมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมู่ ชรบ. และหมู่ ชรบ. ให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน แต่ไม่เกินสิบห้าคน ตามความเหมาะสมโดยพิจารณาจากอัตรากำลังพลและสถานการณ์ในพื้นที่

### อำนาจหน้าที่ของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)

ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) มีหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือเจ้าพนักงานอื่นได้ร้องขอ โดยให้ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือได้ในเรื่องดังต่อไปนี้

1. อยู่เวรยามรักษาความสงบเรียบร้อย และรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน
2. ตรวจตระเวนรักษาความสงบเรียบร้อย
3. สืบสวนหาข่าวพฤติกรรมอันอาจเป็นภัยอันตรายต่อความมั่นคงหรือความสงบเรียบร้อย
4. เฝ้าระวังรักษาสถานที่สำคัญ ตั้งจุดตรวจ จุดสกัด ตรวจสอบบุคคลและยานพาหนะที่ผ่านเข้าออกหมู่บ้าน

5. รายงานเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นในพื้นที่ให้ผู้บังคับบัญชาทราบ
6. ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา และการก่อความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่

7. ตรวจสอบบุคคลหรือยานพาหนะ ซึ่งมีเหตุสงสัยตามสมควรว่าเกี่ยวข้องกับกระทำความผิด หรือได้มาโดยกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ หรือจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็น พยานหลักฐาน แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น ยึดสิ่งของหรืออาวุธ ที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยได้กระทำความผิด หรือซึ่งมีไว้เป็นความผิดตามกฎหมาย ให้รายงานไปยังผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดตนโดยเร็ว

8. จับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และควบคุมตัวผู้ถูก จับส่งผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดตนโดยเร็วหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

9. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

10. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

### **การสั่งใช้และภารกิจของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)**

การสั่งใช้ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจตามพระราชบัญญัติ จัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ.2522 (กรณีเป็นหมู่บ้าน อพป.อยู่แล้ว) หรือ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 (กรณีเป็นหมู่บ้านปกติ) โดยหลังจากเสร็จสิ้น การฝึกอบรม อำเภอจะออกคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่รองรับการปฏิบัติงานชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) โดยพิจารณาจากผู้ที่มีความพร้อม สมควรใจและพิจารณาอุปอาวูรป็นลูกของ 5 นัฒ ให้ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่

#### **ภารกิจหลัก**

(1) จัดเวรยามเพื่อดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยหมู่บ้าน จัดตั้งจุดตรวจ จุดสกัด และการเฝ้าตรวจติดตามจุดต่อแหลมในบริเวณหมู่บ้าน เฝ้าระวังรักษาสถานที่สำคัญ ตรวจสอบบุคคล และยานพาหนะที่ผ่านเข้า-ออกหมู่บ้าน

(2) การสนธิกำลังกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย

(3) การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบให้แก่ทางราชการ

#### **ภารกิจเสริม**

(1) เป็นแกนนำหรือผู้ช่วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สนับสนุนขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการตาม นโยบายรัฐบาล

(2) ปฏิบัติการทางจิตวิทยาในการทำงานเชิงรุกในการเข้าถึงประชาชนในตำบล/หมู่บ้าน

(3) ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับหน่วยงาน ส่วนราชการที่ดำเนินการในพื้นที่ของตำบล/หมู่บ้าน

### **การสนับสนุนของกรมการปกครอง**

ในการปฏิบัติหน้าที่ของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรมการปกครองได้สนับสนุนการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติหน้าที่ของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน โดยได้จัดสรรงบประมาณให้หมู่บ้านละ 20,000 บาท/เดือน เพื่อเป็นค่าประกอบเลี้ยงค่าเครื่องอุปโภค บริโภค และค่าใช้จ่ายในการจัดซื้ออุปกรณ์การอยู่เวรยาม เช่น ถ่านไฟฉาย วิทยุสื่อสาร แพร่งกันจราจร
2. สนับสนุนรูปแบบปฏิบัติงาน เสื้อกั๊ก รองเท้าผ้าใบ และรองเท้าจังเกิ้ลบูท เพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นการแสดงสัญลักษณ์ให้เห็นว่าเป็นชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ที่ปฏิบัติงานในขณะนั้น เพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ตัวบุคคลและปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
3. อาวุธปืนที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอาวุธปืนลูกซองตามโครงการ อพป. แห่งชาติ ที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) จ่ายให้กระทรวงมหาดไทย ในลักษณะการให้ยืมไว้ใช้ในราชการ ระหว่างปี พ.ศ. 2520 – 2535 โดยปกติทางราชการแจกจ่ายอาวุธปืน ให้หมู่บ้านละ 15 กระบอก กระสุนปืนกระบอกละ 15 นัด แต่เนื่องจากสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน จึงให้อยู่ในดุลยพินิจของนายอำเภอ ที่จะเป็นผู้พิจารณาแจกจ่ายอย่างละเอียดรอบคอบ

#### **ข้อควรปฏิบัติในการอยู่เวรยามของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)**

1. ไม่ควรให้มีการอยู่เวรยามในจุดใดจุดหนึ่งเป็นประจำ เพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามสามารถกำหนดเป้าหมายที่จะก่อเหตุร้ายได้ แต่หากเห็นว่าเป็นชัยภูมิที่เหมาะสมได้เปรียบทางยุทธวิธี จำเป็นต้องอยู่ประจำ ก็ให้จัดแบ่งกำลังสำหรับลาดตระเวนในบริเวณใกล้เคียงด้วย
2. ให้ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) คำนึงถึงความปลอดภัย พร้อมทั้งเพิ่มความระมัดระวังในการเก็บรักษาอาวุธปืนของทางราชการ โดยให้นำอาวุธปืนติดตัวอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งขณะประกอบศาสนกิจด้วย หากมีความจำเป็นไม่สามารถนำอาวุธปืนติดตัวไปด้วย ไม่ว่ากรณีใดๆ ให้นำฝากกับหน่วยทหาร หรือตำรวจในพื้นที่
3. ให้ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่เวรยาม รายงานสถานการณ์ทางวิทยุสื่อสาร ให้สำนักงานบริหารราชการตำบล หรือศูนย์วิทยุสื่อสารของที่ทำการปกครองอำเภอ ทราบเป็นระยะทุก 4 ชั่วโมง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา
4. หลังจากชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) พ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ ให้ส่งมอบอาวุธปืนให้กับผู้มีหน้าที่อยู่เวรถัดไป ณ จุดที่มีการอยู่เวรยาม หากมีกองกำลังในพื้นที่ก็ให้ฝากเก็บไว้กับกองกำลังดังกล่าว

#### **สวัสดิการของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)**

ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ไม่มีเงินเดือน ไม่มีเบี้ยเลี้ยง ค่าตอบแทน ค่าล่วงเวลา แต่อย่างใด เว้นแต่นายอำเภอออกคำสั่งใช้ ชรบ. ปฏิบัติหน้าที่ตามแผนยุทธการของอำเภอ ซึ่งเมื่อเกิดการปะทะต่อสู้กับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ อาจได้รับบาดเจ็บสาหัส หรือ ทูพพลภาพ และเสียชีวิต จะได้รับสวัสดิการ (ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2548, 6 กันยายน 2548 และวันที่ 6 พฤศจิกายน 2550) ดังนี้

1. สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

1.1 กรณีเสียชีวิต	จะได้รับเงินช่วยเหลือ	200,000 บาท
1.2 กรณีทุพพลภาพ	จะได้รับเงินช่วยเหลือ	80,000 บาท
1.3 กรณีบาดเจ็บ		
บาดเจ็บเล็กน้อย	จะได้รับเงินช่วยเหลือ	10,000 บาท
บาดเจ็บ	จะได้รับเงินช่วยเหลือ	30,000 บาท
(รักษาตัวในโรงพยาบาลไม่เกิน 20 วัน)		
บาดเจ็บสาหัส	จะได้รับเงินช่วยเหลือ	50,000 บาท
(รักษาตัวในโรงพยาบาลเกิน 20 วัน)		
1.4 เงินทุนประกอบอาชีพ	รายละเอียด ไม่เกิน	15,000 บาท

2. สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด

2.1 กรณีเสียชีวิต (เหตุเกิดหลังวันที่ 1 ธันวาคม 2551 เป็นต้นไป)

เป็นหัวหน้าครอบครัว	จะได้รับเงินช่วยเหลือ	50,000 บาท
สมาชิกในครอบครัว	จะได้รับเงินช่วยเหลือ	25,000 บาท

2.2 กรณีบาดเจ็บ

บาดเจ็บเล็กน้อย	จะได้รับเงินช่วยเหลือ	2,000 บาท
บาดเจ็บ	จะได้รับเงินช่วยเหลือ	3,000 บาท
(รักษาตัวในโรงพยาบาลเกิน 3 วัน)		
บาดเจ็บสาหัส	จะได้รับเงินช่วยเหลือ	2,000 บาท/เดือน

จนกว่าจะออกจากโรงพยาบาล (รักษาตัวในโรงพยาบาลเกิน 30 วัน)

3. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

3.1 กรณีเสียชีวิต	จะได้รับเงินช่วยเหลือ	6,000 บาท
3.2 กรณีพิการ – ทุพพลภาพ	ได้รับเงินช่วยเหลือ	200,000 บาท
3.3 กรณีบาดเจ็บ – บาดเจ็บสาหัส	ได้รับเงินช่วยเหลือ	3,000 บาท

3.4 ตามข้อ 3.1, 3.2, และ 3.3 บุตรจะได้รับเงินยังชีพรายเดือน ดังนี้

- 1) อนุบาล – ประถมศึกษา 1,000 บาท/เดือน
- 2) มัธยมศึกษา – ปวช. 1,500 บาท/เดือน
- 3) ปวส. – ปริญญาตรี 2,500 บาท/เดือน

3.5 เงินช่วยเหลือผู้พิการจ่ายเป็นรายเดือน 1,000 - 3,000 บาท (ตามระดับความพิการ)

3.6 เงินครอบครัวอุปถัมภ์

ครอบครัวที่อุปการะเด็กกำพร้า เนื่องจากบิดา – มารดา เสียชีวิตทั้งคู่จากเหตุการณ์

- 1) อุปการะ 1 คน ๆ ละ 2,000 บาท/เดือน/ครอบครัว
- 2) อุปการะ 3 คนขึ้นไปเหมาจ่ายเดือนละ 5,000 บาท
4. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม
  - 4.1 กรณีเสียชีวิต

ประชาชนช่วยเหลือทางราชการ	ได้รับเงินช่วยเหลือ	150,000 บาท
ประชาชนทั่วไป	ได้รับเงินช่วยเหลือ	130,000 บาท
  - 4.2 กรณีบาดเจ็บ

ค่ารักษาพยาบาล	จ่ายให้ตามจริงไม่เกิน	30,000 บาท
ค่าฟื้นฟูสภาพ	จ่ายให้ตามจริงไม่เกิน	20,000 บาท
- ขาดประโยชน์จากการประกอบอาชีพ วันละไม่เกิน 200 บาท (ภายใน 1 ปี)
- รักษาตัวในโรงพยาบาลน้อยกว่า 20 วัน ได้รับการช่วยเหลือ 10,000 บาท
- รักษาตัวในโรงพยาบาลตั้งแต่ 20 วันขึ้นไป ได้รับการช่วยเหลือ 20,000 บาท
- พิการ/ทุพพลภาพ ได้รับการช่วยเหลือ 30,000 บาท
5. กระทรวงศึกษาธิการ
  - 5.1 กรณีเสียชีวิต/บาดเจ็บสาหัส มอบทุนการศึกษาแก่บุตร ดังนี้

- เด็กเล็ก - กศน.	ได้รับทุนการศึกษา	5,000 บาท/คน/ปี
- อนุบาล - ประถมศึกษา	ได้รับทุนการศึกษา	6,000 บาท/คน/ปี
- มัธยมศึกษา	ได้รับทุนการศึกษา	10,000 บาท/คน/ปี
- ปวช. - ปริญญาตรี	ได้รับทุนการศึกษา	20,000 บาท/คน/ปี
6. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น  
สนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพไม่เกินรายละ 20,000 บาท

หลักเกณฑ์และแนวทางการรับรองว่าผู้ขอรับการช่วยเหลือเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบจากคณะกรรมการ 3 ฝ่าย (ทหาร ตำรวจ ปกครอง) (ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2550)

1. กรณีคณะกรรมการ 3 ฝ่ายรับรองว่า ผู้ขอรับการช่วยเหลือ “เป็นผู้ได้รับผลกระทบ” ให้จังหวัดจ่ายเงินช่วยเหลือ ร้อยละ 100
2. กรณีคณะกรรมการ 3 ฝ่าย มีความเห็นเสียงส่วนใหญ่ 2 ใน 3 รับรองว่าผู้ขอรับการช่วยเหลือ “เป็นผู้ได้รับผลกระทบ”
  - 2.1 ให้จังหวัดจ่ายเงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบไปก่อนร้อยละ 25
  - 2.2 ภายหลังจากผลสอบสวนคดีของพนักงานสอบสวน ระบุว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ได้รับผลกระทบ ให้จังหวัดจ่ายเงินช่วยเหลือเพิ่มเติมอีก ร้อยละ 75

2.3 หากภายหลังผลสอบสวนคดีของพนักงานสอบสวน ระบุว่าบุคคลดังกล่าวไม่ได้เป็นผู้รับผลกระทบ ให้จังหวัดยุติการพิจารณาให้ความช่วยเหลือทันที

3. กรณีคณะกรรมการ 3 ฝ่าย มีความเห็นด้วยเสียงส่วนใหญ่ 2 ใน 3 รับรองว่าผู้ขอรับการช่วยเหลือ “ไม่เป็นผู้ได้รับผลกระทบ”

3.1 ให้แจ้งการพิจารณาไว้ก่อน

3.2 ภายหลังผลสอบสวนคดีของพนักงานสอบสวนระบุว่า บุคคลดังกล่าวได้รับผลกระทบ ให้จังหวัดจ่ายเงินช่วยเหลือให้ครบถ้วน ร้อยละ 100

3.3 หากภายหลังผลสอบสวนคดีของพนักงานสอบสวนระบุว่า บุคคลดังกล่าวไม่เป็นผู้ได้รับผลกระทบ ให้จังหวัดยุติการพิจารณาให้ความช่วยเหลือทันที

4. กรณีคณะกรรมการ 3 ฝ่าย มีความเห็นเป็นเอกฉันท์รับรองว่าผู้ขอรับการช่วยเหลือ “ไม่เป็นผู้ได้รับผลกระทบ” ให้ถือว่าผู้ขอรับการช่วยเหลือไม่เข้าหลักเกณฑ์ เงื่อนไขในการให้ความช่วยเหลือเยียวยา โดยไม่ต้องนำผลสอบสวนคดีของพนักงานสอบสวนมาพิจารณา

5. กรณียุติการพิจารณาให้ความช่วยเหลือเยียวยา ตามข้อ 2.3, 3.3 และข้อ 4 หากต่อมาภายหลังศาลมีคำพิพากษาคดีถึงที่สุด และคำพิพากษาระบุชัดเจนว่าเป็นคดีที่ผู้ขอรับการช่วยเหลือ “เป็นผู้ได้รับผลกระทบ” และผู้ได้รับผลกระทบ ร้องขอคำพิพากษาคดีถึงที่สุดแล้วนั้น มาให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ พิจารณาให้ความช่วยเหลือเยียวยาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ให้จังหวัดจ่ายเงินช่วยเหลือให้ครบถ้วน ร้อยละ 100

6. ให้คณะกรรมการ 3 ฝ่าย พิจารณาให้ความเห็นว่าผู้ขอรับการช่วยเหลือ “เป็นผู้ได้รับผลกระทบ” จากสถานการณ์ความไม่สงบ โดยไม่ชักช้าทั้งนี้ไม่ควรเกิน 5 วันทำการ

#### ขั้นตอนการขอรับการช่วยเหลือ

1. เมื่อได้รับผลกระทบให้ไปแจ้งเหตุที่อำเภอ
2. นำหลักฐานไปยื่นหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้
  - 2.1 สำเนารายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีของตำรวจ หรือรายงานของอำเภอ
  - 2.2 สำเนาสรุปสาเหตุคดีของพนักงานสอบสวน
  - 2.3 ใบมรณบัตร
  - 2.4 ทะเบียนสมรส
  - 2.5 สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน (ผู้ยื่นและผู้ได้รับผลกระทบ)
  - 2.6 สำเนาทะเบียนสมรส (ผู้ยื่นและผู้ได้รับผลกระทบ)
  - 2.7 ใบรับรองทายาท
  - 2.8 ใบรับรองแพทย์

### ข้อเสนอแนะ

ภารกิจของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของประชาชนผู้เสียสละอาสาเข้ามาช่วยงานของทางราชการ โดยไม่มีค่าตอบแทนแต่อย่างใด และอาวุธประจำกายเป็นเพียงอาวุธปืนลูกซอง 5 นัด ตามโครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ซึ่งเป็นอาวุธปืนที่แจกจ่ายตั้งแต่ปี พ.ศ.2520 - 2535 ซึ่งมีสภาพเก่าและชำรุด ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับอาวุธของฝ่ายตรงข้าม อีกทั้งชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ยังขาดประสบการณ์ หรือภาวะผู้นำในทางยุทธวิธีในการต่อสู้แบบเบ็ดเสร็จ จึงจำเป็นต้องมีหัวหน้าหรือผู้นำที่เป็นทหาร ตำรวจ หรือ อส. ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง หากรัฐบาลสนับสนุนกำลังอาสาสมัครรักษาดินแดน เจ้าหน้าที่ทหาร หรือตำรวจ ให้เป็นเจ้าหน้าที่โครงประจำชุด ชรบ.ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ(พรส.) และปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำตำบล ช่วยกำกับดูแล ส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของ ชรบ. จะทำให้การควบคุมพื้นที่ในตำบล หมู่บ้าน มีประสิทธิภาพมากขึ้น ฝ่ายตรงข้ามไม่สามารถเคลื่อนไหวก่อการร้ายได้อย่างอิสระ สถานการณ์ความไม่สงบเรียบร้อย ที่ทำให้ประชาชนผู้บริสุทธิ์ต้องถูกเข่นฆ่าทำร้ายรายวัน อาจสงบยุติและนำสันติสุขกลับคืนมาได้โดยเร็ว

---

ภาคผนวก

1. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457
2. พระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ.2522
3. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการช่วยเหลือเจ้าพนักงานของหน่วยกำลังคุ้มครอง และรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน พ.ศ. 2551
4. ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการปฏิบัติงานประณีประนอมข้อพิพาทของ คณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ.2530
5. โครงสร้างการจัดหน่วยชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)
6. บันทึกการตรวจค้น
7. บันทึกการจับกุม
8. หมายจับ
9. คำพิพากษาฎีกาที่ 1037/2503, 572/2506 และ 1025/2518

### คำพิพากษาฎีกาที่ 1037/2503

สารวัตรกำนันเป็นผู้ช่วยกำนัน เมื่อกำนันมีหน้าที่และอำนาจจับผู้กระทำความผิด สารวัตรกำนันก็ย่อมช่วยกำนันทำการจับผู้กระทำความผิดได้ และการช่วยทำการจับกุมผู้กระทำความผิดนี้ ไม่จำเป็นจะต้องให้กำนันเรียกร้องให้ช่วยหรือต้องมีกำนันอยู่ด้วย เพราะกฎหมายให้มีหน้าที่ช่วยกำนันอยู่ในตัวเป็นปกติอยู่แล้ว เมื่อจำเลยต่อสู้และทำร้ายสารวัตรกำนันในการจับกุม ย่อมได้ชื่อว่า จำเลยต่อสู้ผู้ต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ในการปฏิบัติกรตามหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 138 และทำร้ายเจ้าพนักงานตามมาตรา 289 อันเป็นความผิดตามมาตรา 296

### คำพิพากษาฎีกาที่ 572/2506

จำเลยที่ 1 เป็นผู้ใหญ่บ้านกับลูกบ้านอีก 3 คน ได้ติดตามคนร้ายออกไปนอกท้องที่ของตนแล้วไปทำการจับกุมผู้เสียหายกับพวกใส่กุญแจมือหาว่าเป็นผู้ร้ายลักโคและเรียกเอาเงิน 2,500 บาท จึงปล่อยตัวไป แม้จำเลยที่ 1 จะเป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายมีหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิดได้ก็ตาม แต่ขณะกระทำความผิดไม่ใช่กระทำตามตำแหน่งหน้าที่เพราะนอกท้องที่ของตน จึงไม่ใช่กระทำในฐานะเจ้าพนักงาน ถือว่าเป็นการกระทำของราษฎรธรรมดาเท่านั้น

### คำพิพากษาฎีกาที่ 1025/2518

ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านร่วมกันจับจำเลยข้อหาทำร้ายร่างกายที่ได้ถูบ้านของ นาย ก. โดยไม่มีหมายจับ หมายค้น อันเป็นที่รโหฐาน เป็นการจับโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จำเลยต่อสู้ขัดขวางไม่เป็นความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 138

## บันทึกการจับกุม

สถานที่ทำบันทึก.....

วันเดือนปีที่บันทึก.....

วันเดือนปีที่จับกุม.....

สถานที่จับกุมที่.....บ้านเลขที่.....ตรอก/ซอย.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ชื่อผู้จับกุม.....

.....

.....

ได้ร่วมกันจับกุมตัว 1.....

ผู้ถูกจับ

2.....

ผู้ถูกจับ

3.....

ผู้ถูกจับ

4.....

ผู้ถูกจับ

5.....

ผู้ถูกจับ

พร้อมด้วยของกลางมี.....

.....

ตำแหน่งที่พบของกลาง (ระบุให้ชัดเจน).....

.....

.....

โดยแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ (ระบุข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ถูกจับได้

กระทำความผิด) เมื่อ วัน เดือน ปี ที่เกิดเหตุ.....

.....

.....

อันเป็นความผิดฐาน.....

พร้อมทั้งได้แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบแล้วว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้น

อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความ หรือผู้ซึ่งจะ

เป็นทนายความ มีสิทธิแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมขณะจับกุมผู้ถูกจับกุมได้รับทราบ

ข้อหาและสิทธิดังกล่าวข้างต้นแล้วให้การ (ถ้ารับสารภาพให้ระบุว่าได้กระทำความผิดอย่างไร).....

.....  
.....  
.....

.....  
อนึ่ง ในการจับกุมครั้งนี้ เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับมิได้ทำให้ทรัพย์สินของผู้ใดเสียหาย สูญหาย หรือเสื่อมค่าแต่  
ประการใด และได้ทำให้ผู้ใดได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจแต่อย่างใด ได้อ่านบันทึกนี้ให้ผู้ต้องหาฟังแล้ว  
รับรองว่าถูกต้อง จึงให้ลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน พร้อมได้มอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้ผู้ถูกจับแล้ว

ลงชื่อ ..... ผู้ถูกจับ  
(.....)

ลงชื่อ ..... ผู้ถูกจับ  
(.....)

ลงชื่อ ..... ผู้ถูกจับ  
(.....)

ลงชื่อ..... ผู้ถูกจับ  
(.....)

ลงชื่อ.....ผู้ถูกจับ  
(.....)

ลงชื่อ ..... ผู้จับกุม/บันทึก/อ่าน  
(.....)

ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ.....พยาน  
(.....)

ลงชื่อ.....พยาน  
(.....)

## บันทึกการตรวจค้น

สถานที่บันทึก.....(บ้านที่ตรวจค้น.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า (ยศ นาม นามสกุล) .....ตำแหน่ง.....

### บันทึกไว้เป็นหลักฐานเพื่อแสดงว่า

วันนี้ (วัน เดือน ปี ย่อ) เวลาประมาณ.....น. ข้าฯ พร้อมด้วย.....  
(บอกชื่อ หรือเจ้าพนักงานผู้มีนามข้างท้ายก็ได้).....  
ได้ร่วมกันนำหมายค้นของ ศาลจังหวัด..... ที่..... ลงวันที่.....  
มาทำการตรวจบ้านเรือนของ นาย..... เพื่อพบและยึดสิ่งของที่มีไว้  
หรือ ได้มาโดยผิดกฎหมาย

ก่อนตรวจค้นข้าฯ กับพวกได้นำหมายค้นออกมาแสดงให้ นาย.....  
เจ้าของบ้าน (หรือผู้ดูแลบ้าน) ตรวจดู และเมื่อยินยอมให้ตรวจค้นแล้วข้าฯ กับพวกจึงได้แสดงความบริสุทธิ์  
ภายในกายให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง/ดูแล บ้านจนเป็นที่น่าพอใจแล้ว โดยมี.....  
เป็นผู้ตรวจค้น เริ่มลงมือตรวจค้นเวลา..... น. ส่วนผู้อื่นทำหน้าที่ดูแลการตรวจค้น และได้  
ตรวจค้นเสร็จสิ้นเวลา..... น. ของวันเดียวกัน ผลการตรวจค้นปรากฏพบสิ่งของ ดังนี้

1. พบ..... ซุกซ่อนอยู่ที่.....
2. พบ..... ซุกซ่อนอยู่ที่.....

โดยนาย.....เจ้าของหรือผู้ครอบครองบ้านให้การรับสารภาพว่าเป็นของ.....(ตนเอง  
หรือผู้อื่นนำมาฝาก แต่เมื่อใด ให้บันทึกให้ละเอียด).....

ข้าฯ กับพวกจึงได้แจ้ง นาย..... เจ้าของบ้านหรือผู้ครอบครองดูแลบ้าน  
ทราบว่า...(มีความผิดฐาน).....และต้องยึดสิ่งของที่ตรวจพบไปเป็นของกลางประกอบคดี  
เรื่อง.....พร้อมนำตัวนาย.....ผู้ต้องหา และของกลางดังกล่าวส่งสถานี  
ตำรวจดำเนินคดี

ข้าฯ กับพวกเลิกตรวจค้นเวลา..... น. ของวันเดียวกันและหลังจากเลิกตรวจ  
ค้นแล้วได้ให้ทุกคนแสดงความบริสุทธิ์ภายในกายให้เจ้าของบ้านหรือผู้ครอบครองดูแลบ้านดูอีกครั้งหนึ่ง ซึ่ง  
เจ้าของบ้านรับว่าเจ้าพนักงานตำรวจไม่ได้เอาทรัพย์สินอื่นใดนอกจากของกลางดังกล่าวไป และมีได้ทำให้  
ทรัพย์สินอื่นใดที่อยู่ภายในบ้านเสียหายหรือสูญหาย อีกทั้งมิได้เรียกร้องทรัพย์สินใด ๆ และมีได้บังคับ ชูเชิญ  
หรือทำร้ายร่างกายผู้หนึ่งผู้ใดด้วย

ข้าฯ จึงได้ทำบันทึกนี้ขึ้นไว้เป็นหลักฐาน โดยอ่านให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองบ้านและพยาน  
ที่ร่วมรู้เห็นฟังแล้วรับว่าถูกต้อง จึงลงชื่อไว้

ลงชื่อ.....เจ้าของ/ ผู้ครอบครองดูแลบ้าน

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจค้น

ลงชื่อ.....พยาน

ลงชื่อ.....พยาน

ลงชื่อ.....พยาน

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจค้น /บันทึก

(.....)

ตำแหน่ง .....



หมายจับ

ที่...../ 2547

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาล

วันที่

เดือน

พุทธศักราช

ความอาญา

ผู้ร้อง

หมายถึง

ด้วยผู้ร้องยื่นคำร้องว่า

ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดฐาน

เพราะฉะนั้นให้ท่านจับตัว

เชื้อชาติ

สัญชาติ

อาชีพ

อยู่บ้านเลขที่

หมู่ที่

ถนน

ใกล้เคียง

ตำบล

อำเภอ

จังหวัด

โทรศัพท์

ไปส่งที่

ภายในอายุความ

ปี

พ.ศ.

เพื่อจะได้ดำเนินการตามกฎหมาย

นับตั้งแต่วันที่

เดือน

พ.ศ.

แต่ไม่เกินวันที่

เดือน

ผู้พิพากษา

โครงสร้างสายบังคับบัญชาของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)

\*\*\*\*\*



หมายเหตุ : \* ให้พิจารณาตามอัตรากำลังพล  
ที่มีอยู่และความเหมาะสมของ  
สถานการณ์ในพื้นที่

.....

## ที่ปรึกษา

- |                                 |                                                                           |
|---------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|
| 1. นายวงศ์ศักดิ์ สวัสดิ์พาณิชย์ | อธิบดีกรมการปกครอง                                                        |
| 2. นายนิรันดร์ กัลยาณมิตร       | รองอธิบดีกรมการปกครอง<br>(กลุ่มภารกิจด้านสนับสนุนการบริหารงานแบบบูรณาการ) |
| 3. นายกองเอกวิลาศ รุจิวัฒนพงศ์  | รองอธิบดีกรมการปกครอง<br>(กลุ่มภารกิจด้านการบริหารงานปกครอง)              |
| 4. นายวันชัย อุดมสิน            | รองอธิบดีกรมการปกครอง<br>(กลุ่มภารกิจด้านความมั่นคง)                      |

## คณะผู้จัดทำ

- |                               |                                                          |
|-------------------------------|----------------------------------------------------------|
| 1. นายจิระเกียรติ ภูมิสวัสดิ์ | ผู้อำนวยการสำนักกิจการความมั่นคงภายใน                    |
| 2. นายสมคิด ใจยิ้ม            | ผู้อำนวยการสำนักการสอบสวนและนิติการ                      |
| 3. นายนาวิน สันธสอาด          | ผู้อำนวยการสำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น                  |
| 4. นายรณภพ เหลืองไพโรจน์      | ผู้อำนวยการส่วนกิจการมวลชน<br>สำนักกิจการความมั่นคงภายใน |
| 5. นายคันชล ผ่องใส            | หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบงานมวลชน                            |
| 6. นายณัฐธร ไชยศรี            | หัวหน้าฝ่ายกิจการมวลชน                                   |
| 7. นายวิทยา ชพานนท์           | หัวหน้าฝ่ายแผนงานมวลชน                                   |
| 8. นายจิรศักดิ์ ดิณสุวรรณ     | เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ                                |
| 9. นางฤดี เข้มเงิน            | เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ                                |
| 10. นายวรรณชัย โตสวัสดิ์      | นักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการ                           |
| 11. นางสาวสุภาพร นาคแท้       | เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ                                |
| 12. นางอัมไพวรรณ ชมภูพิน      | นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ                               |
| 13. นางสาวสุชาดา พิมพ์อักษร   | เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน                                |
- ผู้ให้ข้อมูลการแปลภาษามลายู (อักษรยาวี) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์  
คณะศิลปศาสตร์ ภาควิชาภาษาและภาษาศาสตร์ (สาขาวิชาภาษามลายู)